

FORENINGEN AF DANSKE
LANDBRUGSKONSULENTER

Sekretariat:

Agro Food Park 15

Skejby • 8200 Århus N

Konsulentforeningens sidste år

foreningens virke fra 1995 og frem til nedlæggelsen i 2007

Forord

Foreningen af Danske Landbrugskonsulenter blev nedlagt ved en ekstraordinær generalforsamling i 2007. Bestyrelsen måtte erkende, at behovet for en forening til at fremme fagligt og kollegialt fællesskab mellem konsulenter, var blevet mindre relevant i takt med, at arbejdspladserne – landbrugscentrene var blevet større og i højere grad ledet professionelt.

Foreningens virke gennem 87 år i dansk landbrug er beskrevet i tre jubilæumsberetninger.

- Beretning fra 1945 skrevet af HK Olesen
- Ard og okse fra 1970
- Jubilæumsberetning fra 1995

Sigtet med dette skrift er, at fastholde foreningens virke fra 1995 og frem til nedlæggelsen. Det bygger på interviews med de tre formænd, som har tegnet foreningen siden 1995. Det er skrevet af konsulent Povl Nørgaard, (sekretær for foreningen fra 1988 til 1998).

Carsten L. Jacobsen

Formand for Konsulentforeningens rejsefonde

Forår 2010

Landbrugsrådgivningen fra 1995 – 2007

En aftale, skrevet på en serviet og indgået mellem Peter Gæmelke, formand for Landboforeningerne og Peder Thomsen, formand for Familielandbruget i foråret 2002 under en tur i Kina, markerer den første af en række begivenheder, som fører til markante ændringer i de følgende år i den landøkonomiske rådgivningstjeneste. Fra 2003 bliver Landboforeningernes og Familiebrugets sekretariater på Axelborg i København fusioneret til Dansk Landbrug. Det åbner for, at Dansk Landbrugsrådgivning, DLBR i maj 2003 ser dagens lys, som et franchise samarbejde mellem centre og Landscentret. Et tættere samarbejde skal, i højere grad end tidligere, sikre at udnytte muligheder for synergi gennem samarbejde om udvikling og profilering. Og endelig bliver det statslige Konsulenttilskud til rådgivning, i slutningen af 2003, endeligt fjernet fra Finansloven. Den landøkonomiske rådgivningstjeneste er, efter direkte statstilskud, siden 1890 nu helt og holdent blevet til en privat konsulentvirksomhed, der skal operere udelukkende på brugerbetalingens vilkår. De sidste lovgivningsmæssige forpligtigelser om at levere uvildig og uafhængig rådgivning er fjernet og det er overladt til partnerne selv, at vogte disse principper og videreføre dem.

Det statslige Konsulenttilskud var mange gange under pres i løbet af 1990-erne lige fra den første større reduktion i 1992, hvor tilskuddet til økonomirådgivningen og husholdningsarbejdet blev fjernet. Tilskuddet, der siden starten blev givet som et løntilskud til ansatte, som opfyldte særlige uddannelseskriterier, blev i slutningen af 90'erne omlagt til et aktivitetstilskud. Der var defineret en række opgaver, som kunne udløse tilskud og det blev udløst på grundlag af timesagsregistreringer. I 1992 var det samlede årlige tilskud på 250 mio. kr. og i 2003 - det sidste år ordningen fungerede, var det reduceret til 97 mio. kr. På det tidspunkt udgjorde det otte pct. af den samlede omsætning på 1,5 mia. kr. i den landøkonomiske rådgivningen, så omlægningen til en brugerfinansieret ordning var egentlig ført helt igennem. Man kunne kompensere det sidste tilskud med mindre forhøjelser af honorarerne og dermed førte fjernelsen ikke til markante reduktioner. Eneste fagområde, som ikke kunne kompensere for tilskuddet var Husholdningsarbejdet. Denne faggruppe forsvandt stort set i løbet af 1990'erne fra de landøkonomiske centre.

Dannelsen af partnerskabet DLBR markerer, at centrene er blevet større og dermed bedre til, selv at løfte faglige specialopgaver, så der var opbrud i rollefordelingen mellem Landscentret og de lokale centre. Her var Centerlederne blevet erstattet af direktører med formelle ledelsesbeføjelser. Også afdelingslederfunktioner på centrene var blevet professionaliseret. Direktørerne ønskede indflydelse på udviklingsopgaver og prioriteringer på Landscentret. Denne indflydelse bliver i DLBR konstruktionen udmøntet i dannelsen af et Partnerråd med repræsentanter for direktører og fra Landscentrets ledelse. Dette organ overtager noget af den indflydelse, som tidligere havde ligget hos de faglige landsudvalg og Landsudvalgenes Fællesudvalg. Partnerrådets udfordring var, at sikre fælles faglig udvikling i en situation, præget af stigende konkurrence mellem centrene om kunder.

Med dannelsen af DLBR og de følgende omorganiseringer af de faglige landsudvalg i 2003, mister Konsulentforeningen de muligheder for indflydelse, som de i løbet af 1990'erne havde opnået på det faglige arbejde på Landscentret. Fra starten af 1990'erne kæmpede Konsulentforeningen for, at få konsulentrepræsentanter med stemmeret i alle landsudvalg og i 1996 var det lykkedes fuldt ud, på nær svineområdet. Proceduren var, at de faglige konsulentforeninger indstillede medlemmer til landudvalget og Konsulentforeningens bestyrelse godkendte de indstillede. Konsulentforeningens formand fik sæde i Landsudvalgenes Fællesudvalg, som blev dannet i starten af 1990'erne med gdr. Chr. Bjerregård som den første og meget markante formand for

pejlingen af landbrugsrådgivningens organisatoriske udvikling i 1990'erne. Konsulentrepræsentanternes fokus i landsudvalgene var på udpeging af faglige udviklingsopgaver, prioriteringer af IT udvikling samt faglig efteruddannelse. Konsulentforeningens bestyrelse blev det forum – det bagland, hvor repræsentanterne drøftede tværgående problemstillinger omkring arbejdsvilkår. Problemfyldte emner blev drøftet på årlige kontaktmøder mellem Konsulentforeningens bestyrelse, Landscentrets direktør Frank Bennetzen og den folkevalgte formand.

I DLBR strukturen blev Konsulentforeningens tidligere rolle i det faglige udviklingsarbejde lagt over i andre organer, hvor ikke mindst direktørernes indflydelse var markant styrket. Det blev vanskeligere for Konsulentforeningens repræsentanter i Landsudvalgene, at påvirke de folkevalgte og dermed se en synlig effekt af indsatsen. Der var endvidere mindsket opbakning fra medlemmerne, hvor kravet om indtjening til den enkelte konsulent fyldte hverdagen og ikke levnedde plads til deltagelse i udviklingsopgaver, med mindre de var finansieret.

EU initieret lovgivning, særligt på miljøområdet, skabte mange nye serviceopgaver, som konsulenter kunne løse for erhvervet. Det bidrog stærkt til at bevare beskæftigelsen, trods færre antal selvstændige bedrifter. Ved dannelsen af DLBR kunne det konstateres, at landbrugsrådgivningen var Danmarks største konsulentvirksomhed med i alt ca. 3500 beskæftigede.

Internationaliseringen af rådgivningen kom for alvor i gang med starten af 1990'erne. Med tilskud fra Udenrigsministeriet via Østlandspuljen, bidrog danske konsulenter, ofte seniorkonsulenter, til at starte opbygningen af faglige rådgivningstjenester i de tidligere østbloklande. Med sig hjem bragte de en viden om forholdene i landene, som inspirerede danske landmand til, fra starten af 2000 tallet, at investere i landbrugsejendomme i landene. Med udsigt til medlemskab af EU, blev investeringslysten intensiveret og især efter landenes medlemskab af EU fra 2004. Danske rådgivere fulgte med – nogle centre mere målrettet end andre. Intensitet i indsatsen var påvirket af, at danske landmænds holdninger var delt i spørgsmålet om, hvorvidt det var dansk landbrugsrådgivnings mission at løse opgaver i udlandet.

Konsulentforeningen som faglighedens vogter

Faglig efteruddannelse har gennem tiderne været et centralt tema for Konsulentforeningen,, både i rollen som udfordrer og inspirator, men også som den, der er med til at skabe relevante muligheder for faglig opgradering. Kravet om rådgiveransvar i forbindelse med støtteansøgninger mv. forstærkede kravet om, at konsulentens rådgivning var kvalitetssikret. Fra 1991 var alle fagområders konsulenter, ud over økonomikonsulenter, blevet tilsluttet Risikofonden.

De traditionelle Tune-Koldkærgård ugekurser kom under pres og blev, trods deres mange fordele, ofte gentand for kritik blandt konsulenter. De ønskede i stedet kurser der, i højere grad end de almindelige ajourføringskurser, kunne styrke deres faglige specialisering. Kravet om kompetencegivende efteruddannelse kom på dagsordenen.

Presset fra konsulenter resulterede i en omorganisering af efteruddannelsen i 1994. Der blev formuleret en egentlig efteruddannelsespolitik og de faglige landskontorer overtog det faglige ansvar for indholdet i kursusudbuddet. Det nye udbud rummede flere længerevarende og modulopbyggede kurser, der tilgodeså konsulenternes behov for specialist viden, f.eks. om

miljøspørgsmål, om nye typer bygningskonstruktioner og om virksomhedsledelse. Konsulentforeningen var med hele vejen, i et tæt samspil med de ansvarlige partnere og satte emnet på dagsordenen på adskillige årsmøder i disse år, for at medvirke aktivt til at implementere politikken.

Konsulentforeningen søgte også at få jordbrugsforskere tættere på konsulentarbejdet. Fra 1995 og flere år frem, blev det årlige konsulentmøde på skift afholdt på KU Life (tidl. Landbohøjskolen) og på DJF, Foulum. Sigtet med de nye mødesteder var, at få forskere såvel som indledere og deltagere med til møderne og fremme uformelle netværk mellem forskere og konsulenter.

I anden halvdel af 1990'erne kom hele efteruddannelsesaktiviteten under pres. Stigende indtjeningskrav til konsulenter og reduktion af statstilskuddet til efteruddannelse, satte ugekurset under pres og førte til, at kurserne blev kortere. I kølvandet på reduktionerne i tilskud, opstod et langt mere varieret udbud af efteruddannelsesmuligheder, såsom faglige dagsseminarer, temamøder og ikke mindst erfa-grupper for konsulenter. Endelig og ikke mindst, var et langt mere systematisk flow af information via LK konsulentmeddelelser, som efterhånden blev lagt over på internet, med til at styrke konsulentens faglige profil.

Brugerbetalingsprincippet reducerede markant antallet af landsdækkende internatkurser. Det blev sværere for den enkelte konsulent at hævde en ret for selvvalgt efteruddannelse, hvis den ikke kunne begrundes konkret fagligt, ud fra opgaver og kunder. Trenden blev, at de nu større centre selv tog opgaven med at tilrettelægge og gennemføre målrettede kurser for egne ansatte. I denne udformning af efteruddannelsen havde Konsulentforeningen udspillet sin rolle som inspirator og som mulighedsskaber. Tilbage blev funktionen med at stimulere deltagelsen i studieture til udlandet, ved at yde tilskud via de fonde, som Konsulentforeningen bestyrede.

De tværgående temaer i konsulentarbejdet

Fusioner og sammenlægninger af centre og foreninger hørte til konsulentens arbejdsvilkår i løbet af 90'erne og 2000 tallet. Flere steder nærmede planteavlskontorer sig nu samme størrelse som regnskabskontorerne havde haft i mange år. Øvrige faglige kontorer steg markant fra typisk to-fire til over 10 medarbejdere. Den alene-arbejdende konsulent var helt forsvundet og de skulle nu, i langt højere grad, indgå i kollegiale samarbejder og i teams. Kravet om indtjening forstærkede en opdeling af konsulenter mellem de konsulenter, som var meget kontororienteret og dem som var mere salgsoverrettede og stod for de mere udadvendte opgaver mod kunderne. Til de store landbrug blev det nu almindeligt med mere end én rådgiver tilknyttet fra samme fagkontor, for at løse opgaven fagligt forsvarligt. Professionaliseringen af konsulentarbejdet indebar, at konsulenten ikke bare skulle kunne håndtere sin faglige ekspertrolle, men i høj grad også kunne kommunikere professionelt med kolleger og kunder.

Konsulentforeningen tog denne udfordring op og satte på flere måder fokus på konsulentens samarbejdsrelationer på den gode arbejdsplads. Manglen på ansøgere til konsulentarbejdet var med til at forstærke opmærksomheden på dette fokus. Arbejdspladserne skulle pludselige til at forholde sig til job introduktion for nyansatte, for at sikre, at de hurtigt kunne præstere en indtjening. Kontorernes hierarkier og interne kvalitetssikrede arbejdsprocedurer forstærkede behov for at systematisere indslusningen.

Såvel Konsulentforeningen som de faglige konsulentforeninger hver især, satte fokus på temaet gennem en række aktiviteter. De faglige foreninger arrangerede møder på Landbohøjskolen med deltagelse af landbrugsstuderende og Konsulentforeningen pressede, via Landscentret, de lokale centre til at iværksætte systematiske indslusnings- og karrierestartsforløb for nyansatte. Med øget fokus på volontørordninger og "følføløb" for studerende, var kampen om de nyuddannedes gunst slået an i takt med, at antallet af landbrugsstuderende faldt markant på Landbohøjskolen. For at råde bod på dette, blev uddannelsen i 2005 ændret, så agronom blev til et speciale oven på en bacheloruddannelse i naturforvaltning. Og i manglen på kvalificerede økonomikonsulenter, opfandt man juniorkonsulenten - en betegnelse for de kortere uddannede ansatte, som centrene ved intern uddannelsesforløb fik opgraderet til konsulenter.

Fra 1998 og frem, udsprang årsmødernes temaer på forskellig måde af de nye vilkår for konsulentarbejdet. Mødetemaerne udsprang af en ny hverdag med fusioner, større arbejdspladser, indtjeningskrav og mere formel ledelse.

Etik i rådgivning trak i 1998 et rekordstort deltagerantal på 140 til årsmøde. Emnet udsprang af et øget behov for, at kunne håndtere konsulentrollen i opgaver, der i stigende grad var reguleret af love og kontrol. Erstatningskrav fra kunder i forbindelse med fejl og mangler i rådgivningen fik øget opmærksomhed.

I 1999 var temaet fusioner i landbrugsrådgivningen, et velbesøgt arrangement med 170 deltagere. Ved den lejlighed blev ideen om Rådgivningsselskabet Danmark fremsat offentligt første gang.

I 2000 tog man fat på, at afholde konsulentmødet som Open Space over temaet: "din arbejdsplads eksisterer ikke om fem år". Det med at prøve nye mødeformer af og eksperimentere med indlæring og erfaringsflytning, blev kendetegnet for møderne og havde i flere år rigtig høj tilslutning. Der kom 165 til Open Space, selv om deltagerne måske knap nok vidste, hvad de kom til, men debatten gik livligt og flere gode ideer blev efterfølgende flyttet ud i rådgivningen.

Konsulentmøderne blev til en "fridag" fra et fortravlet arbejdsliv, hvor deltagerne kunne få tid og rum til at reflektere bredere over måden, at løse opgaver på individuelt og i teamsamarbejde. Og selv om aktualiteten af emnet var til stede, så måtte Konsulentforeningens bestyrelsen, i midten af 2000 tallet, konstatere at de ikke længere var ene om, at tilbyde konsulenter sådanne møder, der sætter fokus på den personlige side af konsulentarbejdet. De enkelte centre tilbød i højere grad også denne type arrangementer, så med tiden blev det svært ved at få tilslutning til konsulentmøderne.

Konsulentforeningen og de faglige konsulentforeninger

Med dannelsen af planteavlskonsulentforeningen i 1987 havde alle de faglige konsulentområder fået hver deres faglige forening og med tiden var hovedparten af Konsulentforeningens medlemmer også medlem af en sådan faglig forening. Det gav næring til ideen om, at omdanne Konsulentforeningen til en slags paraplyorganisation for de faglige foreninger. Visionen blev udmøntet i 1992 i en aftale med de faglige foreninger, hvor Konsulentforeningens bestyrelse blev omdannet til et forum, bestående af formændene for de faglige foreninger. Man nedlagde det tidligere bindeled til medlemmerne - Foreningsrådet - og skabte et nyt forum – Hovborgmødet - et årligt fællesmøde for alle bestyrelsesmedlemmer i de 10 faglige foreninger. På Hovborgmødet debatteredes emner af fælles interesse for bestyrelsernes arbejde og for deres relationer til

landskontorerne. Personalepolitik og ledelse var emnerne på det første møde i 1995 på Hovborg Kro.

Den rolle som Konsulentforeningen påtog sig med at synliggøre de faglige foreninger, var medvirkende til, at de i 1990'erne fik et opsving, rent medlemsmæssigt og indflydelsesmæssigt. De fik, bl.a. via deres repræsentation i de faglige landsudvalg, her mulighed for at forfægte medlemmernes, ikke bare faglige men også arbejdsmæssige, vilkår.

Konsulentforeningens sekretariat på Landscentret overtog efterhånden flere og flere af foreningernes sekretæropgaver, såsom medlemsstyring, kontingentopkrævning og ikke mindst blev der udsendt et Nyhedsbrev som fælles informationsorgan for alle foreninger.

Et tilbagevendende emne var håndtering af medlemsprofilen – hvilke typer ansatte på centrene kunne optages som medlemmer. På centrene var der efterhånden mere udflydende grænser mellem, hvad der var teknikerarbejde og konsulentarbejde. Titlen konsulent var ikke længere altid knyttet til en ansat med agronomuddannelse. Blandt de ansatte var der nu også biologer, forstkandidater, agroingeniører og forskellige andre typer akademikere, så det tidligere uddannelseskriterium - agronom - var kommet under pres. Man undgik i Konsulentforeningens bestyrelse, at skulle tage stilling, da det var op til de enkelte faglige foreninger, at fastlægge adgangskriterier for medlemskab. Kriterierne blev fastsat ud fra forholdene på de specifikke fagkontorer, så på den måde kom Konsulentforeningens medlemskreds som helhed, til at afspejle de nye profiler af rådgivere i de landøkonomiske foreninger.

Konsulentforeningens samspil med fagforeningen

Konsulentforeningens uformelle rolle i lønforhandlingerne, har lige siden den formelle overdragelse af forhandlingsmandatet til Dansk Agronomforening i 1987, været et tilbagevendende debattemne. Debatten blev intensiveret i kampen om at undgå nedlæggelse af Konsulentudvalget i 1993, i forbindelse med indlemmelsen af Dansk Agronomforening i fagforeningsfusionen Jordbrugsakademikernes fagforening, JA. Kredse i Konsulentforeningen var bekymrede for, om JA ville evne at fastholde fokus på konsulentområdet og man fik derfor forhandlet en ny samarbejdsaftale, hvori Konsulentforeningen havde et født medlem af Konsulentudvalget samt i det afledte Lønforhandlingsudvalg.

I mange år havde lønforhandlingen med folkevalgte repræsentanter fra Landbo- og Familielandbrugsforeningerne resulteret i en vejledende aftale, som på mange måder gav et solidt grundlag for løn- og ansættelsesvilkårene for konsulenter i de landøkonomiske foreninger. Fokus var i flere omgange på, at få hævet grundlønninger, men også på at få lavet specialiseringstillæg. De vejledende aftalers betydning blev dog efterhånden forringet, fra starten af 1990-erne, i og med at centrene mere og mere skrev retningslinjerne direkte ind i deres personalehåndbøger. Ønsket om bindende aftaler med det enkelte center, blev aktiveret i 1994 og førte til en række underskrevne lokalaftaler, uden dog at få landsdækkende udbredelse.

Konsulentforeningen tog sammen med JA initiativ, til at sætte fokus på personalepolitik på centrene. Årsagen var et stigende antal problemsager, men indsatsen fulgte øvrige trends fra andre områder af erhvervslivet om, at få beskrevet og formaliseret ansættelsesvilkårene. Fokus var bl.a. på, at få indkredset betingelser for orlov i forbindelse med barsel, samt ikke mindst seniorordninger og muligheder for at indgå i efterlønsordninger. I en indsats sammen med

Pensionskassen PJD i 1995, fik man hævet pensionsindbetalingerne fra 15 til 16 pct. for alle nyansatte, således at det arbejdsgiverbetalte pensionsbidrag var afsluttet ved 60 år i stedet for 65.

Lønforhandlingerne i 2004 fik et noget andet forløb en tidligere. Dansk Landbrug havde overdraget forhandlingsretten til direktører fra DLBR og for første gang forhandlede de ansatte konsulenter direkte med deres daglige ledere og ikke de folkevalgte. I første omgang endte forårets forhandlinger uden en aftale, men efter pres fra menige konsulenter, enedes parterne om et nyt aftalegrundlag, hvor bl.a. de almindeligt anvendte løntillæg A, B og C tillæg gled ud og blev erstattet af fleksible tillæg. Konsulentforeningen støttede den holdning, at følge trenden på det øvrige private arbejdsmarked, med stigende individuelle lønaftaler og dermed at gøre lønforhandling til et individuelt anliggende for den enkelte konsulent.

Konsulentforeningen – navne og årstal

Formænd siden 1995

Martin Andersen, Flauenskjold	1992 – 1996
Kirsten Holst, Odder	1996- 2003
Ida Ringgaard, Ringkøbing	2003 – 2007

Bestyrelsens medlemmer ved nedlæggelsen i 2007

Ida Ringgaard, formand, kvægbrugskonsulent
Carsten L Jacobsen, økonomikonsulent
Jens Bach Andersen, planteavlskonsulent
Birthe Jensen, husholdningskonsulent
Steen Lundgaard, bygningskonsulent
Karl Jørgen Nielsen, maskinkonsulent
Merete L Andersen, svinekonsulent
Christina Edstrand, ungdomskonsulent
Kjell Klemmensen, kvægkonsulent

Faglige foreninger med repræsentation i Konsulentforeningens bestyrelse

Økonomikonsulentforeningen (1938)
Planteavlskonsulentforeningen (1987)
Foreningen af danske Svinekonsulenter (1972)
Danske Kvægbrugskonsulenter (FADK) (1970)
Foreningen af landøkonomiske bygningskonsulenter (1946)
Foreningen af Maskinkonsulenter (1961)
Foreningen af kvægavlskonsulenter (1961 – 2006, fusioneret med FADK)
Interessegruppe for husholdningskonsulenter
Ungdomskonsulentforeningen (1973)
Efteruddannelseskonsulentforeningen (1997 – 2003)